Muistio

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna

20.9.2023

Lausunto koskien ehdotusta vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi (direktiivien 2005/29/EC ja 2011/83/EU muuttaminen)
U 37/2022 vp
UJ 13/2023 vp

Talousvaliokunta on pyytänyt Elinkeinoelämän keskusliitto ry:ltä (EK) kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston U-jatkokirjelmästä koskien ehdotusta vihreän siirtymän kuluttajasuojadirektiiviksi. EK kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

EU-komission ehdotus vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiiviksi pyrkii edistämään kiertotaloutta sekä puhdasta ja vihreää taloutta EU:ssa antamalla kuluttajille mahdollisuuden tehdä tietoon perustuvia ostopäätöksiä ja siten edistää kestävämpää kulutusta. EK tukee näitä komission tavoitteita ja siirtymää kohti vihreää kasvua.

Nyt käsiteltävänä oleva direktiiviehdotus edellyttäisi muutoksia paitsi kuluttajansuojalakiin, muutostarpeita kohdistuisi myös kuluttajien kannalta sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteissa annettuun valtioneuvoston asetukseen.

Huomiomme Suomen kantaan

EK katsoo, että U-jatkokirjelmä on hyvin laadittu ja siinä esitetyt täsmennykset Suomen kantaan ovat perusteltuja ja suurelta osin kannatettavia.

Haluamme tuoda esille, että nyt käsiteltävä direktiiviehdotus on osa neljän eri ehdotuksen pakettia, johon kuuluvat lisäksi ekosuunnitteluasetus sekä ympäristöväittämiä ja korjauttamisoikeutta koskevat direktiiviehdotukset. Lisäksi Suomessa kuluttajansuojalaki sisältää jo nykyisellään sääntelyä, jolla voidaan puuttua harhaanjohtaviin ympäristöväittämiin markkinoinnissa.

Valtioneuvoston tapaan, pidämme erittäin tärkeänä, että kolmikantaneuvottelujen edetessä on varmistettava ehdotuksen yhteensopivuus ja johdonmukaisuus erityisesti vihreät väittämät -direktiiviehdotuksen (COM/2023/166 final) ja korjauttamisoikeutta koskevan direktiiviehdotuksen (COM/2023/155 final) kanssa. Eri ehdotusten mahdollisimman sujuvan yhteensovittamisen varmistaminen on huomioitava jatkoneuvotteluissa.

Katsomme, että yritysten toimintaympäristön ennakoitavuuden ja sääntelyn selkeyden kannalta olisi tärkeää, että viherväittämistä säädettäisiin vain vihreät väittämät- direktiiviehdotuksessa.

Pidämme myös valtioneuvoston tapaan tärkeänä, että nyt neuvoteltavaan direktiiviehdotukseen ei lisättäisi pimeitä käytäntöjä (*ns. dark pattern kiellot*) koskevaa sääntelyä. Katsomme, että nyt käsiteltävänä olevassa direktiiviehdotuksessa ei ole sen tarkoituksen saavuttamisen kannalta tai muutenkaan tarkoituksenmukaista säännellä asioita, joita on säännelty tai tullaan sääntelemään muissa yhteyksissä. Kuten valtioneuvostokin kirjelmässään toteaa, päällekkäistä sääntelyä tulee välttää.

Samoin kuin valtioneuvosto tuo U-jatkokirjelmässä esiin, pidämme tärkeänä, että kuluttajaoikeusdirektiivin muutosten yhteydessä on varmistuttava siitä, että sopimusta edeltävien tietojen antaminen tai muut tiedonantovaatimukset eivät johda siihen, että elinkeinonharjoittajien tulisi ilmoittaa lakisääteisen virhevastuun täsmällinen kestoaika.

Tavarankauppadirektiivi antaa jäsenvaltioille liikkumavaraa muun muassa virhevastuun kestoa ja takuuta sekä aiemman myyntiportaan virhevastuuta koskevassa sääntelyssä. Suomi on hiljattain tavarankauppadirektiiviä implementoidessaan pitänyt kansallisesti voimassa pidemmän virhevastuuajan kuin tavarankauppadirektiivissä säädettiin. Tämä on nyt käsillä olevan ehdotuksen osalta johtamassa tilanteeseen, jossa kuluttajalle annettavaksi ehdotetut tiedot antaisivat harhaanjohtavan kuvan kuluttajan oikeudellisesta asemasta Suomessa.

EK pitää tärkeänä, että kuluttajilla on mahdollisuudet arvioida oman kulutuskäyttäytymisensä ympäristövaikutuksia. Suhtaudumme kuitenkin kriittisesti ennen sopimuksen tekemistä kuluttajalle annettavien tietojen lisäämiseen. Ehdotuksissa olisi kyse jo ennestään merkittävän kuluttajille lakisääteisesti tarjottavan informaation laajentamisesta.

Tiedonantovelvollisuudet lisäisivät hallinnollista taakkaa ja yritysten kustannuksia, mikä todennäköisesti vaikuttaisi negatiivisesti myös kuluttajahintoihin. Säädösten hyödyt myös kuluttajille ovat epäselvät, sillä kuluttajilla ei ainakaan kaikissa tilanteissa ole kykyä ja halua käydä läpi heille tarjottavaa mittavaa tietomäärä. Riskinä on, että kuluttajat eivät kykene erottelemaan tietomassasta heille päätöksenteon kannalta merkityksellisintä informaatiota. Riski on läsnä jo nykyisten informointivelvoitteiden aikana ja kasvaisi ehdotuksella entisestään. Lisäksi toteamme, että elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuus kuluttajille tulisi ulottua vain niihin seikkoihin, joista tuottaja on asettanut tiedot saataville.